

απόψεις

Απολογιστικά για το σήμερα και το αύριο

Η διαχρονική όψη της φοροδιαφυγής

Οι πρώτες «Απόψεις» κάθε νέου χρόνου σηματοδοτούν την έναρξη μιας νέας, ετήσιας, προσπάθειας. Η ενασχόλησή μου με το ΔΦΝ περιλαμβάνει 26 χρονιές, πλέον της φετινής. Δυόμιση δεκαετίες σε καθημερινή επαφή με τη φορολογία. Κοιτάζοντας προς τα πίσω, αντιλαμβάνομαι ότι ο χρόνος κύλησε, χωρίς καθαρή συνειδητότητα της διάρκειάς του. Η έλλειψη συνειδητότητας του χρόνου, εκτός από το γεγονός ότι αντανακλά την ανθρώπινη αδυναμία να συναισθανόμαστε την έκταση του χρόνου κατά τη ροή του, μάλλον οφείλεται και στην επανάληψη της φορολογικής θεματολογίας.

Από όσα ανακαλώ στη μνήμη μου και πριν είκοσι πέντε χρόνια, αλλά και πριν είκοσι, και πριν δέκα και πέντε και χθες, κύριο ζητούμενο στη δημόσια συζήτηση για τη φορολογία ήταν ο αποτελεσματικότερος προσδιορισμός της φοροδοτικής ικανότητας κάθε φορολογικού υποκειμένου και ο κατ' αντιστοιχία περιορισμός της φοροδιαφυγής.

Η ίδια συζήτηση κυριαρχεί και σήμερα. Και κυριαρχεί διότι, η φοροδιαφυγή εξακολουθεί να κινείται σε υψηλά επίπεδα, ενώ τα φορολογικά βάρη επί των εμφανών πηγών (ακίνητα, καθώς και εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις) έχουν υποστεί υπερφορολόγηση έως και του σημείου, περιουσίες να έχουν οδηγηθεί κατ' ουσία σε δήμευση και σε ορισμένα φορολογικά υποκείμενα να έχει προσβληθεί ο στενός πυρήνας της αξιοπρεπούς διαβίωσης. Παράλληλα, η ίδια συζήτηση για τη φοροδιαφυγή παραμένει ενεργής, αφού η φοροδιαφυγή δεν έχει αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά. Και τούτο, παρά το γεγονός ότι κατά τα τελευταία χρόνια ο φορολογικός νομοθέτης έχει οδηγηθεί σε συνταγματικούς ακροβατισμούς. Ιδίως, με την αναδρομική εφαρμογή της «προσαύξησης περιουσίας» που εξισώνεται κατά πλάσμα δικαίου με φορολογητέο εισόδημα. Με την αναδρομική εφαρμογή ελεγκτικών μεθόδων,

όπως αυτή των πιστωτικών τραπεζικών κινήσεων, που οδηγούν τελικώς σε πλήρη αναστροφή του βάρους απόδειξης σε βάρος του φορολογούμενου και τελικώς στην από τον φορολογούμενο υποχρέωση αρνητικής απόδειξης. Τέλος, η συζήτηση για τη φοροδιαφυγή παραμένει εκκρεμής παρά το γεγονός ότι έχει βαρύτατα ποινικοποιηθεί η φορολογική ζωή. Παρά το γεγονός ότι έχουν αποκτήσει οι διοικητικές ελεγκτικές διαδικασίες κατ' ουσία χαρακτήρα δικαστικών ενεργειών και μάλιστα χωρίς τις αντίστοιχες δικονομικές εγγυήσεις και μάλιστα πρόσφατα φτάσαμε έως του σημείου να επιχειρηθεί από τον νομοθέτη η νομιμοποίηση της χρήσης παράνομα κτηθέντων αποδεικτικών μέσων, παρά το γεγονός ότι το Σύνταγμά μας θεσπίζει τη σχετική απαγόρευση κατ' απόλυτο τρόπο.

Προφανώς, ο περιορισμός της φοροδιαφυγής, συνιστά σκοπό εθνικού συμφέροντος, η επιτυχής ικανοποίηση του οποίου συνδέεται άμεσα με την περαιτέρω επιβίωση του Ελληνικού Κράτους. Και προφανώς, στη δημοκρατική πολιτειακή μας διάταξη, το βασικό εργαλείο είναι η εφαρμογή και από τις τρεις εξουσίες (νομοθετική, εκτελεστική, δικαστική) της αρχής της αναλογικότητας. Όμως, κρίσιμο κάθε φορά για την επαλήθευση της συνταγματικής ανοχής της δράσης της κυριαρχικής εξουσίας υπό κάθε μία από τις τρεις επιμέρους μορφές της είναι η στάθμιση μέσου και σκοπού, όπως αυτά εξειδικεύονται υπό τις συντρέχουσες κάθε φορά περιστάσεις. Κατά συνέπεια, ως αντισταθμίσματα στον περιορισμό συνταγματικών ελευθεριών καθώς και συστημικών συνταγματικών κανόνων με συγκεκριμένα κάθε φορά μέτρα δεν δύναται να προβάλλονται γενικά και αόριστα το φαινόμενο της ανεργίας ή/και αυτό της ταξικής ανισότητας. Ο τρόπος και το είδος στάθμισης ορίζεται στο Σύνταγμα και στον Νόμο που κάθε φορά τον εξειδικεύει με σαφή και εξειδικευμένο τρόπο και μηχανισμό. Ενώ, ο πυρήνας των ατομικών δικαιωμάτων, ιδίως αυτών που θεσπίζονται με απόλυτο τρόπο στο Σύνταγμα δεν δύναται να αναιρείται ή/και να προσβάλλεται με την επίκληση οιοδήποτε άλλου αγαθού ή σκοπού.

Έτσι, τα οξεία μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής των τελευταίων μηνών θα κριθούν όχι μόνο από την αποτελεσματικότητά τους αλλά επιπρόσθετα και από τις ευρύτερες τυχόν πληγές, τις οποίες αυτά θα έχουν επιφέρει στη λειτουργία της αρχής της αναλογικότητας, στο πλαίσιο που θεσπίζει το Σύνταγμα.

Η συζήτηση είναι ανοικτή και πάντα εκτός από επιστημονικά ενδιαφέρονσα, αυτή μοιάζει να δοκιμάζει όρια και δομές, επιστημονικά, νομολογικά και ευρύτερα κοινωνικά.

Ασπασία Μάλλιου